

29.1.2024

Vastaanottaja
lausuntopalvelu.fi

Viite: VN/21641/2023

Tehy ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Kannatamme hallituksen esitystä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muutoksesta, jolla toteutetaan hallituksen tavoitetta kohti EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen täyskatteellisuutta. Samanaikaisesti on tärkeää luoda valtakunnallinen apurahajärjestelmä tai muu vastaava taloudellinen kannustin EU- ja ETA-maiden tutkinto-opiskelijoille, jotta suomalainen korkeakoulutuksen vetovoima säilyy kansainvälisesti.

Ehdotetut lakimuutokset koskevat hakemuksen käsittelymaksua, tilauskoulutusta, lukuvuosimaksun korottamista, lukuvuosimaksun kiertämisen ehkäisyä sekä korkeakoulujen tiedonsaantioikeuden lisäämistä. Teemakohtaiset vastauksemme jäljempänä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2024. Hakemuksen käsittelymaksua koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan 1.8.2025 ja sen jälkeen alkavan koulutuksen osalta. Lukuvuosimaksujen suuruutta koskevat säännökset tulisivat voimaan 1.8.2026 ja sen jälkeen alkavan koulutuksen osalta.

Näkemykset koskien hakemuksen käsittelymaksun palauttamista

Suomessa on ollut aiemmin käytössä käsittelymaksu haettaessa ammattikorkeakoulututkintoon tai alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen muualla kuin EU/ETA-alueella suoritetun koulutuksen perusteella. Esityksen mukaan hakemuksen käsittelymaksu otettaisiin uudelleen käyttöön.

Kannatamme esitystä hakemusmaksun palauttamiseksi käyttöön uudelleen. Esitämme, että käsittelymaksu ei voi kuitenkaan koskea Suomen kansalaisia, jotka hakevat opiskelemaan EU/ETA-alueen valtioiden tai Sveitsin koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen perusteella suomalaiseen koulutukseen. Muuten käsittelymaksun palauttaminen on perusteltua siitä syystä, että harkitsemattomat ja heikkolaatuiset hakemukset ovat työllistäneet korkeakouluja viime vuosina yhä enemmän. On oletettavaa, että hakemuksen maksullisuus nostaa hakemusten laatua ja vähentää niiden hakijoiden määrää, joiden tavoitteet saattavat olla muualla kuin suomalaisen korkeakoulututkinnon suorittamisessa ja sen jälkeisessä työllistymisessä Suomeen.

29.1.2024

Näkemykset tilauskoulutuksen muutoksista

Tilauuskoulutus on nykyisin osa korkeakoulujen koulutusvientä ja sen tarkoituksena on mahdollistaa tutkintokoulutuksen myynti liiketaloudellisin ehdoin tilaajan erilaisiin tarpeisiin. Tilauuskoulutuksen järjestäminen perustuu korkeakoulun ja tilaajan väliseen sopimukseen.

Tilauuskoulutusta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin esityksessä siten, että tilauuskoulutusopiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista sovittaisiin entistä paremmin tilaajien ja korkeakoulujen välisillä sopimuksilla. Lisäksi säädettäisiin korkeakoulujen velvollisuudesta tiedottaa opiskelijoille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Tavoitteena on myös selkeyttää entisestään sitä, että korkeakoulu ei voi järjestää tilauuskoulutusta, jos tilaajalla ei ole aitoa intressiä huolehtia opiskelijoiden oikeusturvasta ja kouluttautumisesta. Korkeakoulu ei saa myöskään järjestää tilauuskoulutusta, jos tilaajan tarkoituksena on ainoastaan välittää opiskelijoita ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijoiksi.

Kannatamme esitystä tilauuskoulutusta koskevien säännösten täsmentämisestä lakeihin. Muutosten avulla voidaan lain mukaisesti jatkossa estää sellaisten välittäjäyritysten käyttämistä tilauuskoulutusten tilaajana, joiden intressit opiskelijoiden välittäjinä eivät ole eettisesti kestäviä. Opiskelijoita ei voi asettaa pelinappuloiksi esimerkiksi tilanteessa, jossa välittäjäyritys väittää vilpillisesti opiskelijamaksujen kadonneen.

Näkemykset koskien lukuvuosimaksujen korottamista

Tällä hetkellä EU- ja ETA-maiden ulkopuolisilta opiskelijoilta peritään lukuvuosimaksuja korkeakoulujen tutkintokoulutuksessa siten, että sen vähimmäistaso on määrätty 1500 euroon lukuvuodessa. Käytännössä maksut ovat olleet kuitenkin vähimmäistasoa huomattavasti korkeampia. Perustelumuistion mukaan ne ovat Suomessa yliopistoissa 10 000–13 000 euron välillä ja ammattikorkeakouluissa 7000–10 000 euron välillä.

Esityksen mukaan tavoitteena on, että vieraskielisessä tutkintokoulutuksessa perittävien lukuvuosimaksujen tulisi jatkossa kattaa koulutuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Muutoksella saatettaisiin Suomi vastaavaan asemaan tärkeimpien verrokkimaiden Ruotsin, Tanskan ja Norjan kanssa, jotka kaikki myös perivät kyseiseltä ryhmältä kustannukset kattavat lukuvuosimaksut.

Pidämme kannatettavana esitystä kattaa EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden koulutuksesta aiheutuvat todelliset kustannukset lukuvuosimaksuilla. Lukuvuosimaksun taso on kuitenkin huolella arvioitava, jotta maksun korotus ei heikennä EU- ja ETA-maiden ulkopuolisen hakijaryhmän kiinnostusta hakeutua jatkossa korkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi Suomeen. Perustelumuistiosta ei selviä, miltä osin yliopistojen tai ammattikorkeakoulujen nykyinen lukukausimaksutaso ei kata todellisia kustannuksia. Tämä on syytä selvittää arvioitaessa lukuvuosimaksujen korotusta. Suomalaisen korkeakoulutuksen houkuttelevuutta voidaan vastaavasti lisätä luomalla valtakunnallinen apurahajärjestelmä ko. kohde ryhmälle lukuvuosimaksujen kattamiseksi. Tämä lisää Suomen korkeakoulutuksen vetovoimaa. Lisäksi on tärkeää selvittää opintolainahyvityksen kaltaista hyvityksen luomista niille EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta Suomessa valmistuneille, jotka jäävät Suomeen myös töihin valmistumisensa jälkeen. Pidämme edelleen tärkeänä sitä, että sosiaali- ja terveysalan kansainvälisessä tutkintokoulutuksessa huolehditaan opiskelijoiden riittävän suomen tai ruotsin kielen taidon kehittymisestä, jotta tosiasialliset edellytykset työllistyä valmistumisen jälkeen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön tehtäviin turvataan.

29.1.2024

Näkemykset lukuvuosimaksujen kiertämisen ehkäisemistä koskevasta muutoksesta

Ehdotuksen mukaan opiskelijan oleskeluluvalla maahan tullut säilyisi lukuvuosimaksuvelvollisena, vaikka hän vaihtaisi myöhemmin oleskelulupansa esim. työntekoperusteiseksi. Tällä muutoksella voidaan nykyistä paremmin ehkäistä lukuvuosimaksun kiertämistä, koska tällä hetkellä oleskelulupaperustetta muuttamalla vapautuu ko. maksusta. Sen sijaan tilapäistä suojelua saavat eivät esityksen mukaan jatkossa olisi enää lukuvuosimaksuvelvollisia.

Kannatamme muutosehdotuksia ammattikorkeakoulu ja yliopistolakiin lukuvuosimaksujen kiertämisen ehkäisemiseksi.

Näkemykset tiedonsaantioikeuden lisäämisestä

Kannatamme ehdotusta lisätä korkeakoulujen oikeutta niiden tarvitsemista hakijoiden ja opiskelijoiden oleskelulupatiedoista. Tiedonsaantioikeuden lisääminen parantaa osaltaan hakijoiden lukuvuosimaksuvelvollisuuden oikeudenmukaista arvioimista.

Tämä lausunto on valmisteltu yhteistyössä Suomen Sairaanhoidtajien, Suomen Kättilöliiton ja Suomen Röntgenhoitajien kanssa.

Helsingissä 29.1.2024

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: tutkimuspäällikkö Juha Kurtti, juha.kurtti@tehy.fi